

تشکیلات دفاتر اسناد رسمی در انگلستان*

(بخش پایانی)

غلامعلی بازیاری سروستانی**

شوریه‌شکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شپوهنځي ګاونډي علوم او مطالعات فرېنجي
پرتال جامع علوم انساني

ماهیت سردفتری در انگلستان

در نظام‌های حقوقی مبتنی بر حقوق مدنی^۱ که پایه‌ها و اصول اولیه خود را عمدتاً از حقوق روم قدیم اخذ نموده است، سردفتر اسناد رسمی حقوقدانی است که در امور حقوقی غیر نزاع^۲ بین طرفین فعالیت دارد. برخلاف قاضی و وکیل که معمولاً به حل و فصل دعاوی می‌پردازند و وظیفه خاص او تأیید و تصدیق اسناد است.

هر چند حقوق مدنی هیچ‌گاه به عنوان پایه و اساس نظام حقوقی انگلستان مطرح نبوده است (و به تبع آن در کشورهای مشترک المنافع و مستعمره بریتانیا) لکن تأثیرات آن همیشه احساس می‌شده است و این تأثیر گذاری مخصوصاً در حقوق تجارت بسیار بارز بوده. خصوصیت بین‌المللی این رشته از حقوق (حقوق تجارت) ایجاب می‌کرد که انگلستان نظام مبتنی بر حقوق مدنی را که به طور گسترده‌ای در قاره اروپا اجرا می‌شود به حساب آورد.

یکی از نتایج و عواقب پذیرش و اجرای این قوانین حفظ و ابقای دفاتر اسناد رسمی در انگلستان بود، لکن هر چند که وظایف سردفتران عموماً امور غیر مذهبی^۳ بود (مانند سردفتران کشورهای با نظام مبتنی بر حقوق مدنی) اما انتصاب و مدیریت آنها از ابتدا زیر نظر مقامات روحانی و مذهبی قرار گرفت و در عین حال که مقامات

1. civil law - Roman law.

2. non - contentious business.

3. secular duties.

کلیسا و متصدیان قوانین مذهبی تحت فشار حقوقدانان حقوق عرفی بودند سردفتران به خاطر ماهیت فعالیتشان تحت این فشارها قرار نگرفتند، و لذا سردفتران به عنوان بخش کوچک اما مهم در حفظ و ابقای حقوق مدنی در داخل نظام حقوق عرفی^۱ انگلستان شناخته شدند و به تعبیر دیگر اینان را می‌توان به عنوان بازوی سوم حرفه‌های مرتبط با امور حقوقی^۲ در کنار وکلای مدافع^۳ و مشاوران حقوقی^۴ شناخت. همان‌گونه که قبلاً ذکر شد،^۵ سردفتران در انگلستان از سال ۱۵۳۳ میلادی توسط ریاست عالی دادگاه مذهبی منصوب می‌شدند که این شخص قاضی اعظم منصوب از طرف سر اسقف کانتربری بود.

تغییراتی اخیراً در قوانین انگلستان صورت گرفته که تا حدودی تأثیراتی در وضعیت سردفتران بر جای گذارده است. فهم صحیح مفهوم و ماهیت سردفتر اسناد رسمی در انگلستان تنها زمانی ممکن است که چارچوب و پیشینه تاریخی آن شناخته شود. دفتر اسناد رسمی زائیده حقوق مدنی است. سردفتران در مدت زمانی طولانی به عنوان ویژگی و سیمای جهانی قوانین عرفی شناخته می‌شده‌اند. اینان در حقیقت مأموران مذهبی بودند که توسط کلیسا به منظور ثبت و ضبط اسناد و مدارک فعالیت‌های مختلف مردم منصوب می‌شدند.^۶ هر چند به هر حال وظایف سردفتران عمومی در حال حاضر اموری کاملاً دنیوی و غیر مذهبی است.

عدم پذیرش قوانین مدنی روم توسط حقوقدانان انگلستان و جدایی نسبی جغرافیایی این کشور از قاره اروپا و وضعیت بازرگانی خاص آن قبل از قرن ۱۶ میلادی موجب شد که نهاد سردفتری به نحوی متفاوت رشد و توسعه یابد و به صورت موجودی چندگانه و با ویژگی‌های متضاد به خود واگذاشته شود و به تعبیر دیگر دفتر

1. Common Law.

2. Leaal Profession.

3. barristers.

4. solicitors.

۵. رجوع شود به بخش اول مقاله در شماره ۳۳ مجله کانون.

۶ و هنوز قاضی و متصدی دادگاه مذهبی کلیسای کانتربری و کلیسای یورک در انگلستان همچنان یکی از سردفتران اسناد رسمی است.

اسناد رسمی موجودی بود مخلوق نظام حقوق مدنی که در حیطة قوانین عرفی رشد نمود. سردفتر در وهله اول به عنوان مأمور بخش عمومی به حساب می‌آید که در حیطة امور حقوقی دارای ویژگیهای متمایز است. دفتر اسناد رسمی در حیطة امور خارجی به مبادلات و تنظیم قراردادها و در داخل انگلستان در محدوده امور مذهبی فعالیت می‌نمود. در حالی که در دیگر کشورها امور سردفتری معمولاً به وسیله لایحه یا قانون خاص هدایت می‌شود. (مثلاً در آمریکا معمولاً سردفتر به وسیله فرماندار ایالت منصوب می‌گردد و در ایالت کلمبیا توسط شخص رئیس جمهور و در خارج از ایالت خود حق اعمال قدرت و وظایف سردفتری را ندارند)، لکن در کشورهای دارای نظام حقوق عرفی (common law) هنوز حرکتی در جهت منظم و قانون‌مند نمودن ماهیت سردفتری نشده است برخلاف آنچه که در قاره اروپا و آمریکای لاتین و دیگر کشورهای مبتنی بر اصول حقوق رومی ژرمنی به وقوع پیوسته است.

انتصاب سردفتران

ریاست عالی دادگاه مذهبی^۱ تحت صلاحیت و اختیارات داخلی و اقتدار قانونی بعدی قواعد و نظامات پذیرش سردفتران را تعیین می‌نماید. متقاضیان نیازمند گذراندن امتحانات خاص حرفه سردفتری می‌باشند این امر در خصوص سردفتران عمومی^۲ در انگلستان و ولز تحت قانون مصوب ۱۸۰۱ میلادی انجام می‌شود.

با توجه به شرایط موجود آنها ممکن است در تمامی حوزه قضایی انگلستان قدرت فعالیت داشته باشند. این سردفتران معمولاً از بین وکلای مدافع دادگاههای عالی انگلستان انتخاب می‌شوند و پیش نیاز پنج سال کارآموزی برای این افراد به موجب قانون مصوب ۱۹۹۰ میلادی ملغی گردید.

انتصاب و مقررات حاکم بر سردفتران منطقه‌ای تابع قانون مصوب ۱۸۳۳

1. court of faculties.

2. General notaries.

می‌باشد. این سردفتران نیز توسط ریاست دادگاه عالی مذهبی انتصاب و حوزه فعالیت آنها منطقه‌ای خاص می‌باشد این سردفتران نیازی به گذراندن دوره کارآموزی ندارند و انتصاب آنها براساس تقاضا و اعلام نیاز بانکداران، تجار و دیگر افراد مرتبط با امور تجاری در منطقه صورت می‌گیرد. اینان نیازمند گذراندن امتحانات خاص سردفتری می‌باشند. از سال ۱۹۹۱ تمایز بین سردفتران عمومی و منطقه‌ای برداشته شد و آنها نیز می‌توانند مانند سردفتران عمومی در تمام نقاط انگلستان فعالیت نمایند به جز در حوزه فعالیت سردفتران محرر^۱ (شهر لندن).

تمامی متقاضیان سردفتری در این کشور می‌بایستی حداقل ۲۱ سال سن داشته باشند و صلاحیت احراز یکی از انواع سردفتری را کسب نمایند. که این احراز صلاحیت توسط دادگاه عالی مذهبی صورت می‌پذیرد، و پس از طی مراحل و امتحانات لازم باید قبل از انتصاب قسم بخورند. متن قسم‌نامه سردفتران چنین است:

من در کمال وفاداری و امانت آماده تنظیم قراردادهای و اسناد بین طرفینی که نیاز به آنها دارند می‌باشم و بدون رضایت و علم و اطلاع آنها چیزی را به قراردادهای اضافه یا کم نخواهم کرد که منجر به تحریف حقیقت گردد. من هیچ سند یا قراردادی را که در آن تقلب، فریب یا حيله‌ای باشد و من به آن آگاهی دارم تأیید و تصدیق نخواهم کرد و در تمام موارد شرافت‌مندانانه و عادلانه برطبق مهارت و توانایی سردفتری خود عمل می‌نمایم.

سردفتران محرر همان‌گونه که قبلاً ذکر شد مختص شهر لندن و دارای مجوز خاص فعالیت در این شهر تا محدوده سه مایلی شهر می‌باشند. هر وکیل دعاوی دیوان عالی انگلستان که علاوه بر صلاحیت حرفه‌ای خود امتحانات شغل سردفتری را نیز گذرانده باشد می‌تواند برای پذیرش توسط دادگاه عالی مذهبی به عنوان سردفتری عمومی تقاضا دهد. برای احراز این سمت کسانی که وکیل

دعاوی نیستند می‌بایستی سه سال تمام به صورت تمام وقت دوره آموزشی حقوق انگلستان را طی نمایند و در امتحانات ویژه قبول گردند. این امتحانات معمولاً شامل موادی مانند حقوق اراضی و مالکیت و نقل و انتقال اموال، شرکتها و وراثت می‌گردد. و این سردفتران پس از انتصاب باید یک دوره کارآموزی فوق العاده را بگذرانند که معمولاً حدود ۲ سال به طول خواهد انجامید (طبق قانون مصوب ۱۹۰۱ میلادی) و این دوره کارآموزی معمولاً زیر نظر سردفتری که به همین روش منصوب گردیده و حداقل پنج سال سابقه کار دارد انجام می‌شود.

نتیجه‌گیری

وظایف سردفتران در این کشور از منابع مختلفی جمع‌آوری گردیده که در رأس آنها عرف و سنت است به خصوص سنت و عرف تجار، قانون فقط در موارد کم اهمیت‌تر در این حرفه کاربرد دارد. قانون دادگاهها و خدمات حقوقی مصوب ۱۹۹۰ ضرورت اصلاح قوانین مربوط به سردفتری و غفلت طولانی مدت قانونگذاری در این خصوص را متذکر شد. اهمیت اصلاح قوانین در انگلستان از زمان ورود این کشور به جامعه اروپا آغاز شد که ناشی از رشد فزاینده قراردادهای بین‌المللی و تماس حرفه‌های حقوقی با یکدیگر بود و منجر به آشکار شدن اهمیت و نقش بسزای سردفتران در تحکیم حقوق مدنی شهروندان در قاره اروپا گردید.

تقاضا برای خدمات سردفتری، نابرابری جغرافیایی سردفتران را آشکار نمود. خصوصاً با توجه به عدم دسترسی راحت حومه شهرها به این خدمات لذا احتیاج مبرمی به داخل کردن این حرفه در یک نظام بندی و چارچوب محکم و پاسخگو، مشابه آنچه که در دیگر حوزه‌های حقوقی وجود دارد احساس گردید. در اکثر کشورهای دارای سیستم حقوقی مدنی (رومی ژرمنی) سردفتر مانند انگلستان دارای دفتر و تشکیلات مستقلی می‌باشند، لکن در این کشور سردفتران معمولاً به عنوان وکیل نیز اختیار عمل دارند و در نتیجه دفاتر اسناد وظایف گسترده‌تر (و در عین حال مهم‌تر) از

آنچه در کشورهای با نظام حقوقی (نوشته شده) دارا است، بر عهده دارند. رشد فزاینده تجارت الکترونیکی^۱ سؤالاتی را در مورد آینده حرفه سردفتری در سطح جهانی مطرح می‌نماید و آن را به چالش می‌کشد. نخستین پاسخی که حداقل در نظامهای حقوقی رومی ژرمنی (Civil law) به این چالش می‌توان داد - cyber notary - است. این عبارت به معنای رسمیت دادن به اسنادی است که توسط تجهیزات الکترونیکی و اینترنت ایجاد می‌گردد که در نتیجه آن می‌توان اسناد را در هر لحظه و در هر نقطه از جهان و در نسخه‌های متعدد با اعتبار واحد مجدداً تهیه و چاپ و استفاده نمود.

جهت‌گیری و حرکت بعدی این گونه وسایل ارتباطات جهانی الکترونیکی نامشخص و غیر قابل پیش بینی است، لذا حرفه سردفتری باید خود را آماده مواجه شدن و پاسخ گفتن به نیازهایی که این نوع ارتباطهای جهانی می‌طلبد نماید و یادآوری این نکته مهم است که مسؤولیت اصلی سردفتران ایجاد ارتباطهای لازم و روز آمد شدن در این دنیای الکترونیکی می‌باشد و نه صرفاً توجه و جلب مشتریان و رفع نیازهای آنان.

مسلماً با رشد فزاینده جهانی شدن می‌بایستی استانداردهای حرفه سردفتری حفظ و افزایش یابد و بسیار مهم است که توجه داشته باشیم هیچ تغییری نباید بدون در نظر گرفتن مشارکتهای بین‌المللی و آثار تجارت الکترونیکی صورت پذیرد.